

شهریور ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۱۱

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۰. استان مازندران (ویرایش نخست)**



مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۴۱۱

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۲۰. استان مازندران (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

مدیر مطالعه: سیدجعفر حسینی

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن

علوی‌منش، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سیدمحمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان مازندران

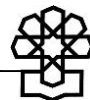


تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۵	مقدمه
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه
۶	۱-۱. مفاهیم
۸	۱-۲. پایه‌های آماری
۹	۱-۳. روش مطالعه
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه
۱۳	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در سال ۱۳۹۸
۱۴	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران
۱۴	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب امور
۱۷	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب فصل
۲۰	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب برنامه
۲۳	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در سطح شهرستان‌های استان
۲۸	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران
۳۲	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اعتبار پروژه
۳۹	جمع‌بندی و پیشنهادها
۳۹	پیوست‌ها
۳۹	پیوست ۱
۴۱	پیوست ۲
۴۵	منابع و مأخذ



مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۲۰. استان مازندران (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا درحال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و درنهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

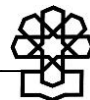
به این ترتیب، در مطالعه حاضر به‌عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته؛ شفافیتی که تاکنون درخصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته است و ازسوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاصل احتمالی در این زمینه نیز باشد.

به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و درنهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

ازسوی دیگر، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا، علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر در خصوص طرح‌های عمرانی استان مازندران در سال ۱۳۹۸ ارائه شده است:

- استان مازندران در سال ۱۳۹۸، تعداد ۴۹۸۹ پروژه فعال در قالب ۴۶۷ طرح عمرانی داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۴۱ آغاز شده است.
- طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۱ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی‌شده برای پروژه‌های مذکور حدود ۱۱۲.۱ هزار میلیارد ریال است.
- در مجموع ۳۰/۶ درصد از اعتبارات یادشده (بیش از ۳۴.۳ هزار میلیارد ریال) به منظور اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استان معادل ۴/۱ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» با ۳۴/۶ درصد سهم، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۵/۲ درصد سهم و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با ۱۳/۲ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.
- «امور اقتصادی» با ۵۲/۸ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۳۰/۸ درصد سهم، در مجموع حدود ۸۴ درصد منابع تخصیص‌داده‌شده به پروژه‌های عمرانی استان را جذب کرده‌اند.
- بر مبنای فصول، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «حمل‌ونقل» و «کشاورزی و منابع طبیعی»، به ترتیب با ۱۵/۷ درصد، ۱۳/۵ درصد و ۱۱/۳ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند.
- فصول «منابع آب»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب» به ترتیب با اختصاص ۳۳/۱ درصد، ۱۵/۶ درصد و ۱۵/۲ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی (فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- دو برنامه «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» و «تأمین آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند.
- ۵۸ برنامه عمرانی استان، علی‌رغم دربرگرفتن ۲۰۹۵ پروژه، معادل ۴۲ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۱۵/۲ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند.
- ۴۹ برنامه از ۵۸ برنامه یادشده، هر یک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.
- شهرستان‌های «بابل» و «ساری»، ضمن برخورداری از سهم ۸/۷ و ۸/۵ درصدی از تعداد پروژه‌های استان



به ترتیب با ۷/۵ و ۹/۷ درصد سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم از منابع عمرانی را در میان سایر شهرستان‌های استان دارند؛ اما در استان مازندران بخش عمده اعتبارات عمرانی تخصیص یافته به پروژه‌های «سطح استان (بین‌شهرستانی)» تعلق گرفته است. پروژه‌های یادشده، درحالی‌که تنها ۴/۹ درصد از تعداد پروژه‌های استان را شامل می‌شوند، ۳۴/۸ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند.

• پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «بابلسر»، «کلاردشت»، «عباس‌آباد»، «فریدونکنار» و «بابل»، به ترتیب با جذب ۵۹/۴ درصد، ۵۸/۶ درصد، ۵۶/۸ درصد، ۵۴ درصد و ۵۰/۴ درصد از منابع پیش‌بینی شده برای پروژه‌های خود، از منظر شاخص تخصیص اعتبار، نسبت به سایر شهرستان‌های استان در جایگاه مناسب‌تری قرار دارند.

• شهرستان‌های «قائم‌شهر»، «نور»، «آمل»، «محمودآباد» و «رامسر» و پروژه‌های «سطح استان» با نسبت تخصیص اعتبار کمتر از ۳۰ درصد شرایط نامطلوب‌تری دارند.

• ۲۷/۹ درصد پروژه‌های عمرانی استان مازندران در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۵۰/۲ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۱۷/۸ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» به ترتیب ۳/۴ و ۰/۶ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

در مطالعه حاضر به منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان مازندران از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر این دو ماتریس، اولویت‌بندی مشخصی به منظور مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- طبقه یک: پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)،
 - طبقه دو: پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - طبقه سه: پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - طبقه چهار: پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)،
 - طبقه پنج: پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد).
- براساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
 - نظارت و بررسی دقیق پروژه،
 - آسیب‌شناسی علل تأخیر،
 - اتمام یا اصلاح پروژه.

ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
 - تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
 - نظارت و بررسی دقیق پروژه،
 - آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
 - تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ه) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
 - نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.

اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به نظر می‌رسد واکاوی دقیق همه پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است. در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان مازندران براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:



- اندازه عمده پروژه‌هایی که براساس ماتریس عمر- درصد تخصیص در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند «بزرگ» و «بسیار بزرگ» است. از این رو، اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها بیش از ۵ میلیارد تومان است.
 - پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» قرار دارند.
 - پروژه‌های اولویت سوم نیز عمدتاً «کوچک» هستند.
 - حدود ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «متوسط» و «کوچک» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان است.
 - ۸۱/۵ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که حدود ۸۲ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند.
 - با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان است.
- شایان ذکر است همه مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

مقدمه

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به‌عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند طبق انتظار اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به‌عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص‌یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد

قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان و همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱ از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد قابل ردیابی نیست.^۲ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص است و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
 - اعتبارات از هر دو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.
- همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.
- فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مشخصاً طرح‌های آمیشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.
- با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

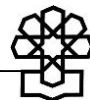
۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۳

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۴ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی و اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.
 ۲. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که در نحوه ارائه این قوانین براساس قانون اساسی اختیار نام دارد) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه فائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.
 ۳. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری با عنوان «اسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.
 ۴. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.



طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند به طوری که از بُعد مقیاس به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

- **طرح‌های ملی**، جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- **طرح‌های ملی استانی شده**، مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست شماره (۱) قانون بودجه به صورت استانی مشخص شده‌اند.

- **طرح‌های مستمر و غیرمستمر**، طرح‌های پیوست شماره (۱) قانون بودجه از بُعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش تقسیم می‌شوند: طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر، نگهداری و تأمین تجهیزات دارند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست شماره (۱) قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل در ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده، ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی-فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود، به طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به‌عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمان‌بندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود، به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۱-۲. پایه‌های آماری

بر اساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌گردد که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هریک از استان‌ها دانست زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به وقوع می‌پیوندد که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشد؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشد. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها که حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادها)،

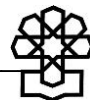
- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،

- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه)، در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۲ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۳

- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استانی ندارند.

- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان همه استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک‌اند و در سطح طرح، که در قانون ذکر می‌شود، امکان تفکیک ندارند و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به دلیل عدم

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست شماره ۱.
۲. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده، تحلیل را زمانبر کرده است و در برخی موارد باعث بروز خطاهایی می‌شود.
۳. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این ۵ دسته افزود. اما از آنجا که نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ از این‌رو این موضوع محل بحث نخواهد بود.



دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۱

- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، اما به دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این گونه طرح‌ها در قالب یک جدول مستقل در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شد؛ اما پس از این سال، جدول مذکور حذف شد و طرح‌های استانی ویژه به صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شود.^۲

از آنجاکه بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده واحده قوانین بودجه، از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد^۳ بنابراین گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۴ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. به عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به شرح زیر انجام شده است:

۱. در پیوست شماره (۱) بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.
۲. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.
۳. به منظور بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۴. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس همه اعتبارات تخصیص یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان



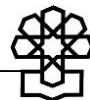
مأخذ: مطالعات تحقیق.

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان



مأخذ: همان.



براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

۲۰ سال و بیشتر	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	کمتر از ۵ سال	عمر پروژه
					درصد تخصیص اعتبار
					کمتر از ۲۰ درصد
					بین ۲۰ تا ۴۰ درصد
					بین ۴۰ تا ۶۰ درصد
					بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
					۸۰ درصد و بیشتر

مأخذ: مطالعات تحقیق.

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی برای مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های

سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش در خصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

درنهایت، به‌منظور ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت-اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه-اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

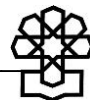
اندازه پروژه	اولویت پروژه					جمع
	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	
بسیار کوچک						
کوچک						
متوسط						
بزرگ						
بسیار بزرگ						
جمع						

مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

- این گزارش براساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. از این‌رو، پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.
- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به همه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.
- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.
- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در مورد تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.
- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی با هم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. درحالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.



- برخی از پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به‌انحای مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.
- در خصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.
- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادهای ارائه شده در خصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت‌گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان مازندران، ۴۹۸۹ پروژه فعال در قالب ۴۶۷ طرح عمرانی وجود داشته است که ذیل ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۱ برنامه طبقه‌بندی شده‌اند. شایان توجه است که قدیمی‌ترین پروژه عمرانی استان از سال ۱۳۴۱ آغاز شده و حدود ۶ دهه از شروع عملیات عمرانی آن گذشته است:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران



مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران، در نمودار زیر گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران



مأخذ: همان.

۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران

به منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یادشده براساس امور، فصول و برنامه‌های مختلف، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است:

۱-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب امور

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران، در مجموع در قالب ۱۰ امور مختلف تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

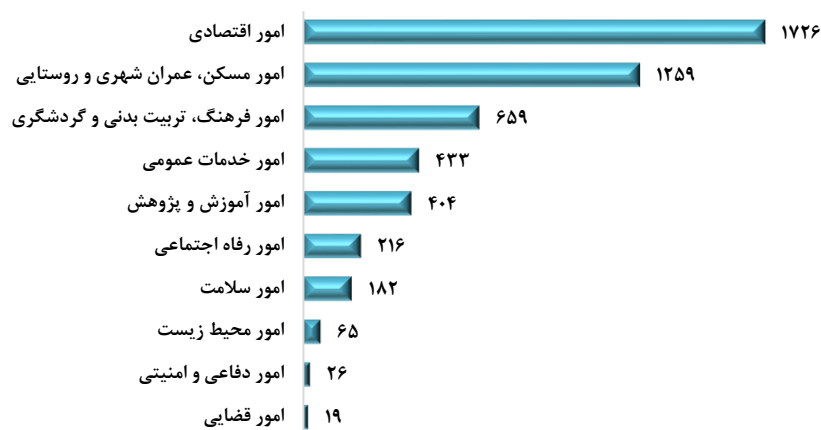
- امور اقتصادی
- امور مسکن، عمران شهری و روستایی
- امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری
- امور آموزش و پژوهش
- امور خدمات عمومی
- امور سلامت
- امور رفاه اجتماعی
- امور دفاعی و امنیتی
- امور محیط زیست
- امور قضایی

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در استان مازندران، «امور اقتصادی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» از جمله مهم‌ترین امور در برنامه‌ریزی طرح‌های عمرانی استان محسوب می‌شوند. همان‌گونه که در نمودار زیر مشخص است، از



۴۹۸۹ پروژه عمرانی استان مازندران، ۱۷۲۶ پروژه در قالب «امور اقتصادی» و ۱۲۵۹ پروژه در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و روستایی» تعریف شده است که در مجموع حدود ۶۰ درصد از کل پروژه‌های استان را در برمی‌گیرند:

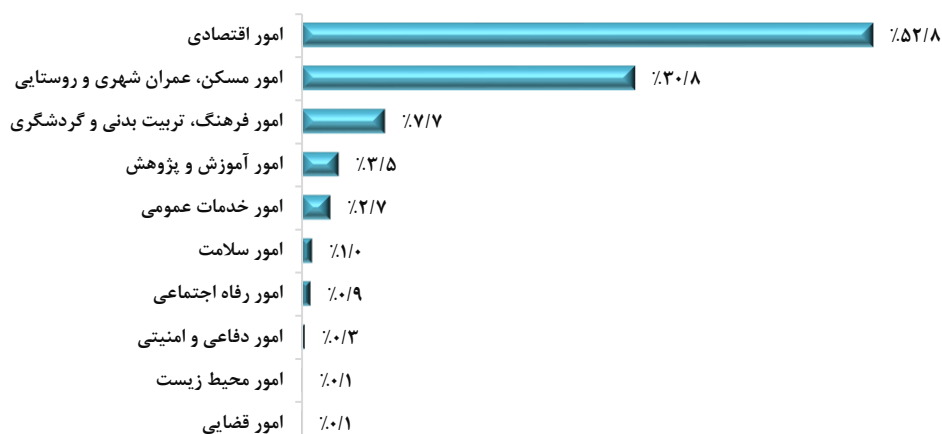
نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان مازندران



مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان مازندران نشان داده شده است. در این زمینه نیز مشاهده می‌شود «امور اقتصادی» به تنهایی ۵۲/۸ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده است. همچنین «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۳۰/۸ درصدی در رتبه بعدی قرار گرفته است. بر این اساس، در مجموع حدود ۸۴ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به طرح‌های عمرانی استان به پروژه‌های ذیل دو امور فوق‌الذکر اختصاص داده شده است:

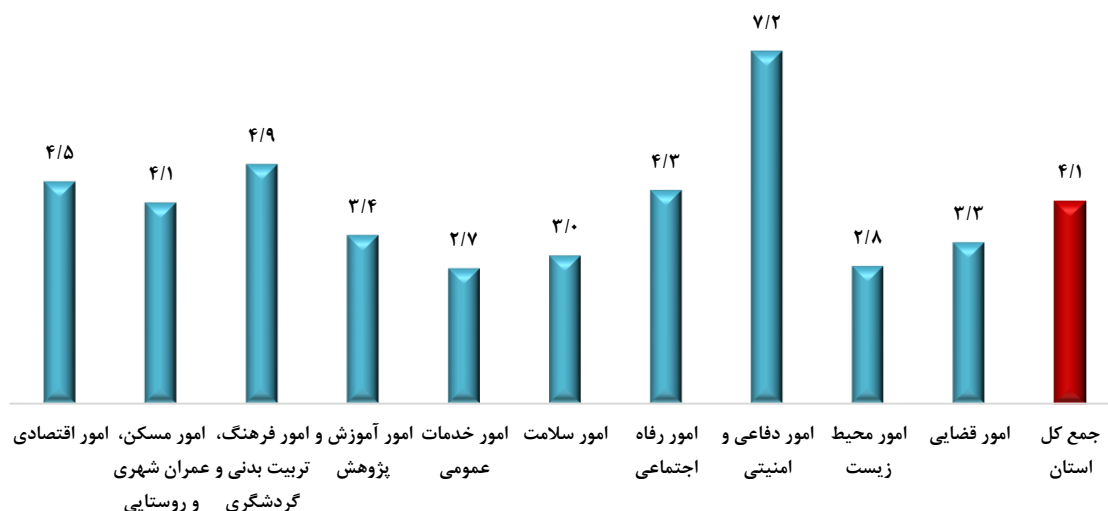
نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان مازندران



مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان مازندران در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)



مأخذ: همان.

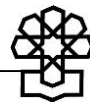
با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۴/۱ سال است. در «امور اقتصادی»، که بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده است، میانگین طول عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸ تا حدودی از متوسط کل استان بیشتر است. همچنین ۲۶ پروژه مربوط به «امور دفاعی و امنیتی» با طول عمر متوسط ۷/۲ سال، بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها را دارند. در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب امور مختلف ارائه شده است:

جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب امور (میلیون ریال / درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور خدمات عمومی	۷۰۷.۴۰۷	۳۹۵.۶۴۰	۲۱۹.۹۷۶	۹۲۷.۳۸۳	۶۶۴.۱۴۶	۱.۷۶۷.۱۹۳	۵۲/۵
امور دفاعی و امنیتی	۸۵.۰۷۳	۵۷.۹۲۳	۳۲.۲۰۵	۱۱۷.۲۷۸	۰	۱۴۲.۹۹۶	۸۲/۰
امور قضایی	۱۸.۰۴۷	۸.۵۰۰	۴.۷۲۶	۲۲.۷۷۳	۱۵.۸۲۷	۴۲.۳۷۴	۵۳/۷
امور اقتصادی	۱۳.۱۴۵.۲۵۱	۸.۹۶۰.۸۶۸	۴.۹۸۲.۲۴۳	۱۸.۱۲۷.۴۹۳	۳۵.۷۵۱.۹۷۸	۵۷.۸۵۸.۰۹۷	۳۱/۳
امور محیط زیست	۳۰.۹۳۴	۲۷.۲۶۶	۱۵.۱۶۰	۴۶.۰۹۴	۳۰.۹۳۹	۸۹.۱۳۹	۵۱/۷
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۷۰۰۷.۱۲۶	۶.۴۲۵.۰۶۰	۳.۵۷۲.۳۳۳	۱۰.۵۷۹.۴۵۹	۲۹.۶۲۷.۹۷۵	۴۳.۰۶۰.۱۶۱	۲۴/۶
امور سلامت	۱۴۴.۴۰۵	۳۶۹.۸۲۸	۲۰۵.۶۲۴	۳۵۰.۰۲۹	۶۵۷.۲۵۵	۱.۱۷۱.۴۸۸	۲۹/۹
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۱.۷۴۴.۱۹۵	۱.۶۳۶.۳۱۲	۹۰۹.۷۸۹	۲.۶۵۳.۹۸۴	۱.۶۱۷.۲۷۹	۴.۹۹۷.۷۸۶	۵۳/۱
امور آموزش و پژوهش	۶۵۸.۰۵۹	۹۵۹.۰۳۱	۵۳۳.۲۲۱	۱.۱۹۱.۲۸۰	۸۴۱.۴۱۴	۲.۴۵۸.۵۰۴	۴۸/۵
امور رفاه اجتماعی	۲۴۲.۳۵۸	۹۶.۴۴۶	۵۳.۶۲۴	۲۹۵.۹۸۲	۱۳۶.۲۱۳	۴۷۵.۰۱۷	۶۲/۳
کل استان	۲۳.۷۸۲.۸۵۴	۱۸.۹۳۶.۸۷۴	۱۰.۵۲۸.۹۰۲	۳۴.۳۱۱.۷۵۶	۶۹.۳۴۳.۰۲۶	۱۱۲.۰۶۲.۷۵۳	۳۰/۶

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

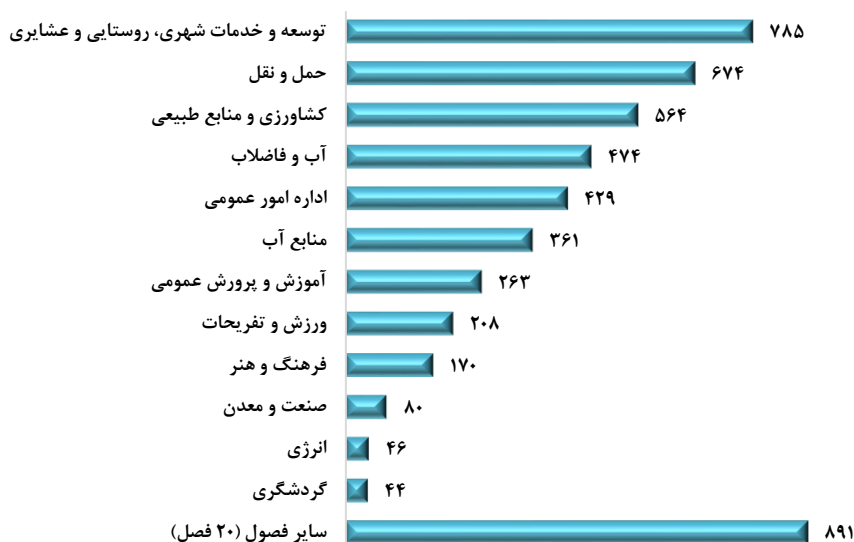
* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.



۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در قالب ۳۲ فصل مختلف تعریف شده‌اند. در این زمینه، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «حمل‌ونقل» و «کشاورزی و منابع طبیعی» به ترتیب با ۷۸۵، ۶۷۴ و ۵۶۴ پروژه، بیشترین پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده‌اند و مجموعاً ۴۰/۵ درصد از ۴۹۸۹ پروژه استان را دربرگرفته‌اند. شایان ذکر است، ۲۰ فصل که سهم هر یک از آنها از کل اعتبارات تخصیص یافته استان کمتر از ۱ درصد بوده است در قالب طبقه «سایر فصول» تجمیع شده‌اند. این ۲۰ فصل مجموعاً ۸۹۱ پروژه معادل ۱۷/۹ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند:

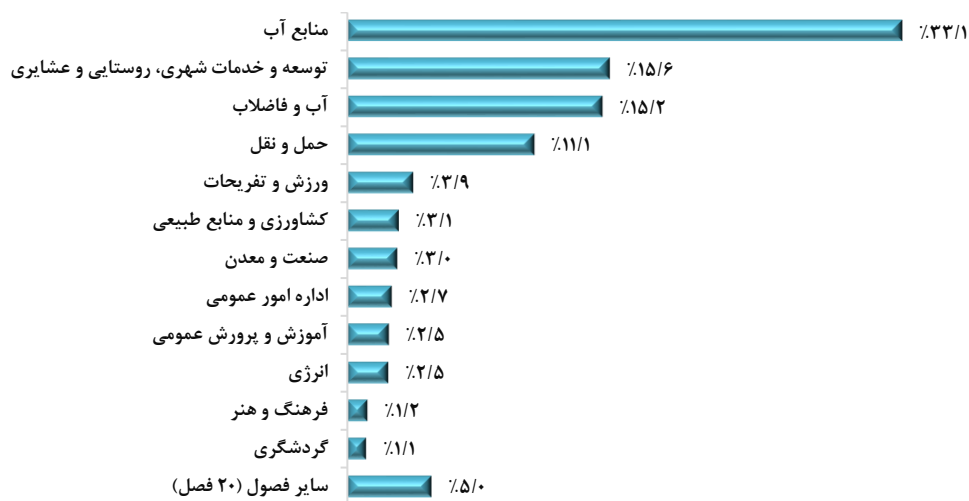
نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول مختلف در استان مازندران



مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان مازندران نشان داده شده است. بر این اساس مشاهده می‌شود فصل «منابع آب» که صرفاً شامل ۳۶۱ پروژه معادل ۷/۲ درصد از کل پروژه‌های استان می‌شود، با سهم ۳۳/۱ درصدی از کل اعتبارات تخصیص یافته استان، در رتبه نخست قرار گرفته است. از این منظر، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب» به ترتیب با ۱۵/۶ و ۱۵/۲ درصد سهم از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. همچنین ۹ فصل مهم دیگر که دربرگیرنده ۴۹/۷ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند ۳۱/۱ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند و سهم سایر فصول (۲۰ فصل) تنها ۵ درصد بوده است:

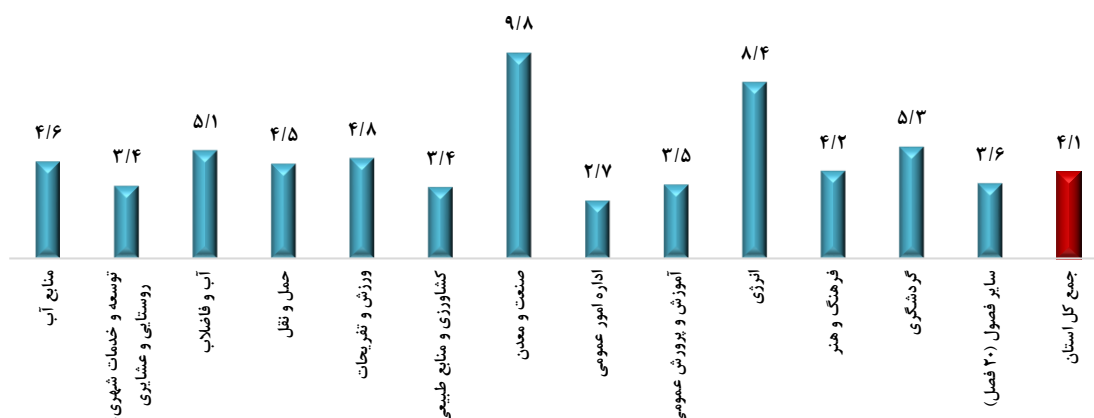
نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان مازندران



مأخذ: همان.

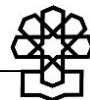
در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان مازندران در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)



مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر پروژه‌های مربوط به فصل «منابع آب» که بیشترین سهم از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را دارد ۴/۶ سال است که نسبت به طول عمر متوسط کل پروژه‌های استان (۴/۱ سال)، اندکی بالاتر است. شایان ذکر است، پروژه‌های مربوط به فصول «صنعت و معدن» و «انرژی» به ترتیب با متوسط طول عمر ۹/۸ و ۸/۴ سال، قدیمی‌ترین پروژه‌های استان به شمار می‌روند.



در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب فصل (میلیون ریال / درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل منابع آب	۸.۴۹۷.۱۴۷	۵.۱۱۴.۶۵۲	۲.۸۴۳.۷۴۷	۱۱.۳۴۰.۸۹۳	۲۵.۵۲۰.۸۳۷	۳۹.۱۳۲.۶۳۶	۲۹/۰
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۳.۱۸۰.۰۹۲	۳.۹۲۹.۷۹۳	۲.۱۸۴.۹۶۵	۵.۳۶۵.۰۵۷	۱.۲۵۳.۲۸۵	۸.۳۶۳.۱۷۰	۶۴/۲
فصل آب و فاضلاب	۳.۸۲۷.۰۳۳	۲.۴۹۵.۲۶۷	۱.۳۸۷.۳۶۸	۵.۲۱۴.۴۰۲	۲۸.۳۷۴.۶۹۰	۳۴.۶۹۶.۹۹۰	۱۵/۰
فصل حمل‌ونقل	۲.۵۱۰.۸۳۴	۲.۳۵۹.۸۶۰	۱.۳۱۲.۰۸۲	۳.۸۲۲.۹۱۶	۷.۸۶۸.۸۳۷	۱۲.۷۳۹.۵۳۱	۳۰/۰
فصل ورزش و تفریحات	۸۰۹.۲۱۸	۹۷۶.۵۶۶	۵۴۲.۹۷۱	۱.۳۵۲.۱۸۹	۱.۰۴۴.۱۷۷	۲.۸۲۹.۹۶۱	۴۷/۸
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۶۶۷.۳۰۲	۶۹۷.۲۸۶	۳۸۷.۶۹۱	۱.۰۵۴.۹۹۳	۴۹۴.۱۵۱	۱.۸۵۸.۷۳۹	۵۶/۸
فصل صنعت و معدن	۸۵۳.۰۳۲	۳۰۷.۷۳۲	۱۷۱.۰۹۹	۱.۰۲۴.۱۳۱	۱.۶۱۱.۴۷۵	۲.۷۷۲.۲۳۹	۳۶/۹
فصل اداره امور عمومی	۷۰۲.۴۷۲	۳۸۰.۵۴۰	۲۱۱.۵۸۰	۹۱۴.۰۵۲	۶۲۷.۱۴۶	۱.۷۱۰.۱۵۸	۵۳/۴
فصل آموزش و پرورش عمومی	۴۷۴.۸۵۳	۶۷۹.۵۵۲	۳۷۷.۸۳۱	۸۵۲.۶۸۴	۶۴۸.۱۸۰	۱.۸۰۲.۵۸۵	۴۷/۳
فصل انرژی	۶۰۲.۴۷۸	۴۳۳.۴۸۸	۲۴۱.۰۱۹	۸۴۳.۴۹۷	۲۵۶.۶۷۸	۱.۲۹۲.۶۴۴	۶۵/۳
فصل فرهنگ و هنر	۳۰۴.۴۵۰	۱۹۸.۹۳۸	۱۱۰.۶۱۰	۴۱۵.۰۵۹	۳۲۶.۴۱۴	۸۲۹.۸۰۲	۵۰/۰
فصل گردشگری	۲۶۰.۵۷۹	۲۳۰.۹۴۸	۱۲۸.۴۰۷	۳۸۸.۹۸۶	۱۲۰.۲۰۰	۶۱۱.۷۲۷	۶۳/۶
فصل بهداشت	۱۲۰.۹۶۲	۳۰۵.۲۹۸	۱۶۹.۷۴۶	۲۹۰.۷۰۸	۵۹۳.۱۱۵	۱.۰۱۹.۳۷۵	۲۸/۵
فصل میراث فرهنگی	۱۹۱.۷۰۱	۵۸.۵۰۰	۳۲.۵۲۶	۲۲۴.۲۲۷	۹۰.۳۶۸	۳۴۰.۵۶۹	۶۵/۸
فصل دین و مذهب	۱۳۲.۷۱۹	۱۳۲.۶۳۰	۷۳.۷۴۲	۲۰۶.۴۶۲	۲۰.۹۰۰	۲۸۶.۲۴۹	۷۲/۱
فصل حمایتی	۱۴۱.۸۷۰	۴۶.۷۷۲	۲۶.۰۰۵	۱۶۷.۸۷۵	۵۱.۲۰۰	۲۳۹.۸۴۲	۷۰/۰
فصل آموزش عالی	۶۵.۵۹۳	۱۸۲.۳۵۸	۱۰۱.۳۹۱	۱۶۶.۹۸۴	۲۴.۱۳۹	۲۷۲.۰۹۰	۶۱/۴
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۱۱۳.۴۸۸	۹۰.۶۳۱	۵۰.۳۹۱	۱۶۳.۸۷۹	۱۶۹.۰۹۵	۳۷۳.۲۱۴	۴۳/۹
فصل امداد و نجات	۸۹.۷۰۴	۴۲.۴۰۴	۲۳.۵۷۷	۱۱۳.۲۸۱	۶۵.۸۲۰	۱۹۷.۹۳۸	۵۷/۲
فصل دفاع	۸۵.۰۷۳	۲۵.۹۲۳	۱۴.۴۱۳	۹۹.۴۸۶	۰	۱۱۰.۹۹۶	۸۹/۶
فصل درمان	۲۳.۴۴۳	۶۴.۵۳۰	۳۵.۸۷۹	۵۹.۳۲۲	۶۴.۱۴۰	۱۵۲.۱۱۳	۳۹/۰
فصل رسانه	۳۴.۷۹۶	۳۳.۰۰۰	۱۸.۳۴۸	۵۳.۱۴۴	۰	۶۷.۷۹۶	۷۸/۴
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۳۰.۰۸۴	۲۶.۵۶۶	۱۴.۷۷۱	۴۴.۸۵۵	۳۰.۹۳۹	۸۷.۵۸۹	۵۱/۲
فصل بازرگانی	۱۴.۴۵۸	۴۷.۸۵۰	۲۶.۶۰۵	۴۱.۰۶۳	۰	۶۲.۳۰۸	۶۵/۹
فصل اداره امور قضایی	۱۸.۰۴۷	۸.۵۰۰	۴.۷۲۶	۲۲.۷۷۳	۱۵.۸۲۷	۴۲.۳۷۴	۵۳/۷
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۰	۳۲.۰۰۰	۱۷.۷۹۲	۱۷.۷۹۲	۰	۳۲.۰۰۰	۵۵/۶
فصل توانبخشی	۱۰.۷۸۴	۷.۲۷۰	۴.۰۴۲	۱۴.۸۲۶	۱۹.۱۹۳	۳۷.۲۴۷	۳۹/۸
فصل صنایع دستی	۱۰.۷۳۲	۵.۷۳۰	۳.۱۸۶	۱۳.۹۱۸	۱۵.۲۲۰	۳۱.۶۸۲	۴۳/۹
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۴.۹۳۵	۱۵.۱۰۰	۸.۳۹۶	۱۳.۳۳۱	۳۷.۰۰۰	۵۷.۰۳۵	۲۳/۴
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۴.۱۲۵	۶.۰۹۰	۳.۳۸۶	۷.۵۱۱	۰	۱۰.۲۱۵	۷۳/۵
فصل کاهش آلودگی	۸۵۰	۷۰۰	۳۸۹	۱.۲۳۹	۰	۱.۵۵۰	۷۹/۹
فصل تحقیق و توسعه در امور آموزش و پرورش	۰	۴۰۰	۲۲۲	۲۲۲	۰	۴۰۰	۵۵/۶
کل استان	۲۳.۷۸۲.۸۵۴	۱۸.۹۳۶.۸۷۴	۱۰.۵۲۸.۹۰۲	۳۴.۳۱۱.۷۵۶	۶۹.۳۴۳.۰۲۶	۱۱۲.۰۶۲.۷۵۳	۳۰/۶

مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «منابع آب» که به‌تنهایی بیش از ۳۳ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان مازندران را به‌خود اختصاص داده، صرفاً معادل ۲۹ درصد است. از این‌رو، بیش از دوسوم اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یادشده، تخصیص داده نشده است؛ فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» با برخورداری از نسبت تخصیص اعتبار ۶۴/۲ درصدی، وضعیتی نسبتاً مساعدی دارد. اما وضعیت تخصیص اعتبار سومین فصل عمرانی مهم استان (آب و فاضلاب) بسیار نامساعدتر بوده و صرفاً ۱۵ درصد از اعتبارات مورد نیاز این فصل، تخصیص داده شده است.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب برنامه

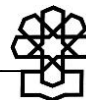
طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در قالب ۷۱ برنامه مختلف تعریف شده‌اند. در این میان، ۱۳ برنامه دربرگیرنده ۲۸۹۴ پروژه عمرانی استان هستند و در مجموع ۸۴/۸ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. به‌این‌ترتیب، ۵۸ برنامه دیگر استان، ضمن شامل شدن ۲۰۹۵ پروژه عمرانی، صرفاً ۱۵/۲ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب برنامه‌های مختلف در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان مازندران



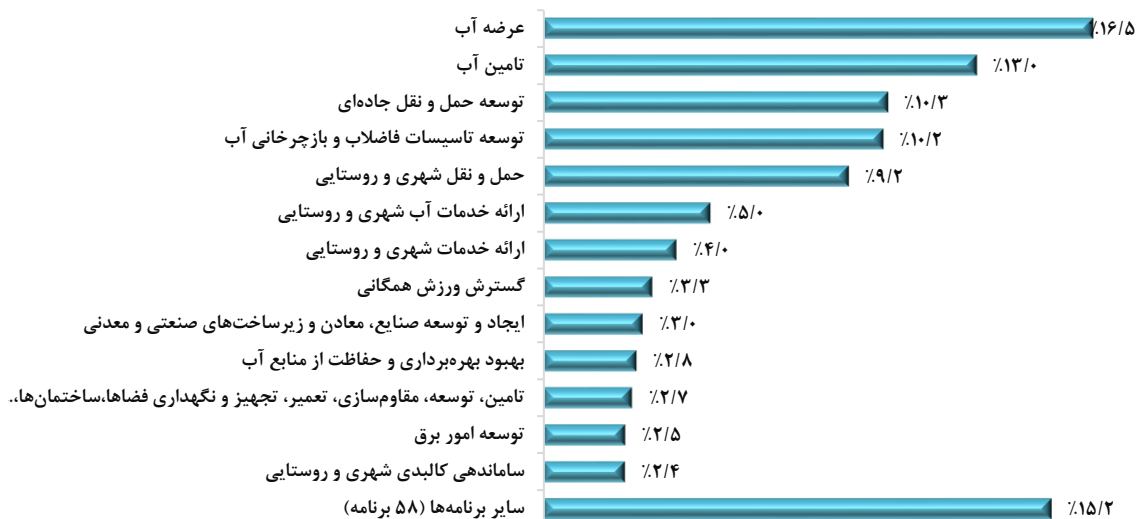
همان‌گونه که در نمودار فوق مشخص است، در استان مازندران ۳ برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای»، «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی» و «تامین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» به‌ترتیب با دربرگرفتن ۶۴۰، ۵۶۸ و ۴۲۹ پروژه عمرانی، مهم‌ترین برنامه‌های استان از منظر تعداد پروژه هستند و بیشترین پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان مازندران نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود، ۱۶/۵ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان به برنامه



«عرضه آب» اختصاص داده شده است. از این منظر برنامه‌های «تأمین آب» و «توسعه حمل و نقل جاده‌ای» به ترتیب با سهم ۱۳ و ۱۰/۳ درصد در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند:

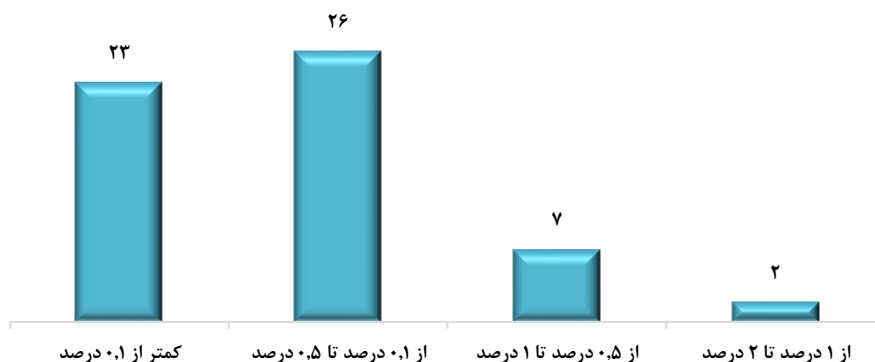
نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان مازندران



مأخذ: همان.

شایان ذکر است در میان ۵۸ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق مجموعاً ۱۵/۲ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۲۳ برنامه بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۶ برنامه بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد سهم داشته و ۷ برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. در نهایت، سهم ۲ برنامه از ۵۸ برنامه یادشده بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

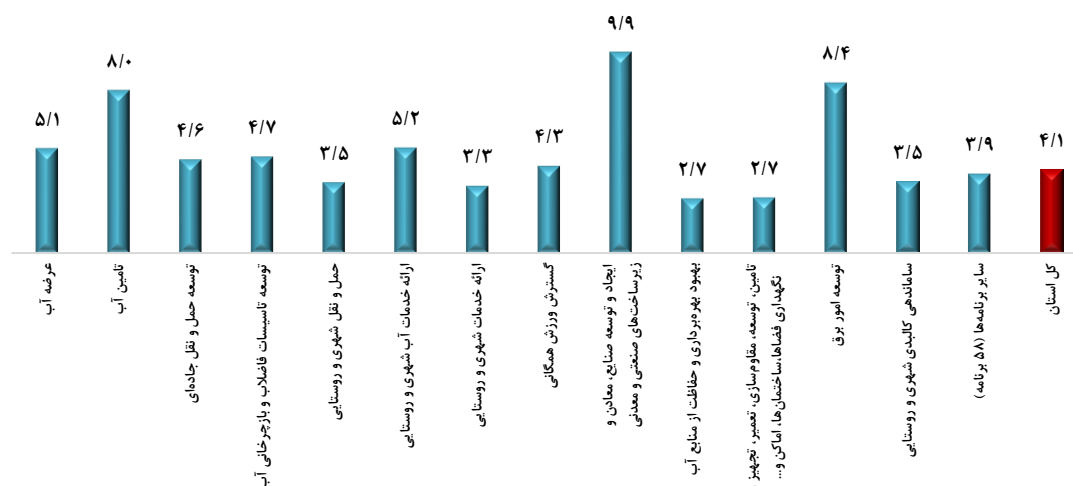
نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۵۸ برنامه کم‌اهمیت استان مازندران از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)



مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هر یک از برنامه‌های مختلف در استان مازندران در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)



مأخذ: همان.

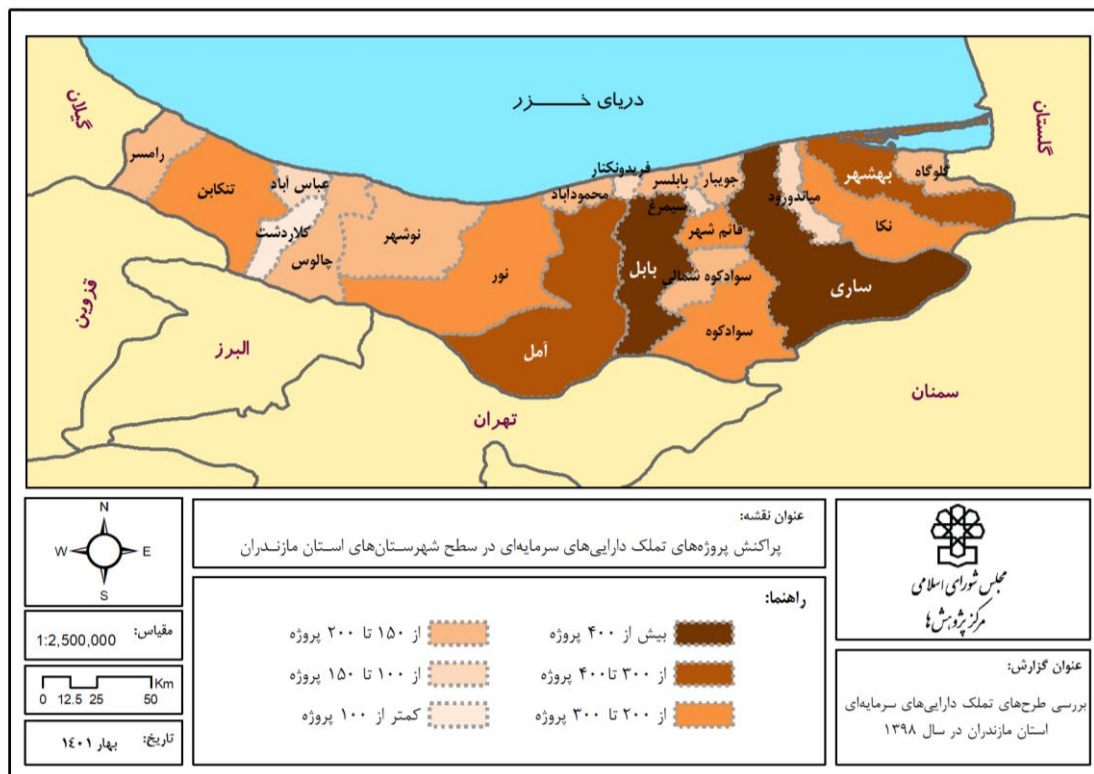
با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود برنامه‌های «ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی»، «توسعه امور برق» و «تأمین آب»، بیشترین متوسط طول عمر را در میان برنامه‌های عمرانی استان مازندران دارند.

خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «عرضه آب» که به‌تنهایی ۱۶/۵ درصد کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان مازندران را به‌خود اختصاص داده، بسیار نامساعد بوده و صرفاً ۲۶/۷ درصد از کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های برنامه مذکور تخصیص داده شده است. همچنین وضعیت تخصیص اعتبار ۱۲ برنامه مهم دیگر استان بین ۱۱/۳ تا ۷۰/۸ درصد متغیر می‌باشد.

شایان ذکر است، ۴ برنامه عمرانی استان شامل برنامه‌های «تأمین مسکن ایثارگران»، «اظهار نظر پزشکی قانونی»، «کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت» و «تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی» که از منظر درصد تخصیص اعتبار از وضعیت نسبتاً مساعدی برخوردارند و بیش از ۸۰ درصد از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص یافته است در استان مازندران چندان بااهمیت محسوب نمی‌شوند و ضمن آنکه فقط ۱۰۶ پروژه از ۴۹۸۹ پروژه عمرانی استان را شامل می‌شوند، مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها ۰/۸ درصد از کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را تشکیل می‌دهد.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در سطح شهرستان‌های استان
 استان مازندران ۲۲ شهرستان دارد و پروژه‌های عمرانی استان در سطح این شهرستان‌ها پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها نشان داده شده است:

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان مازندران

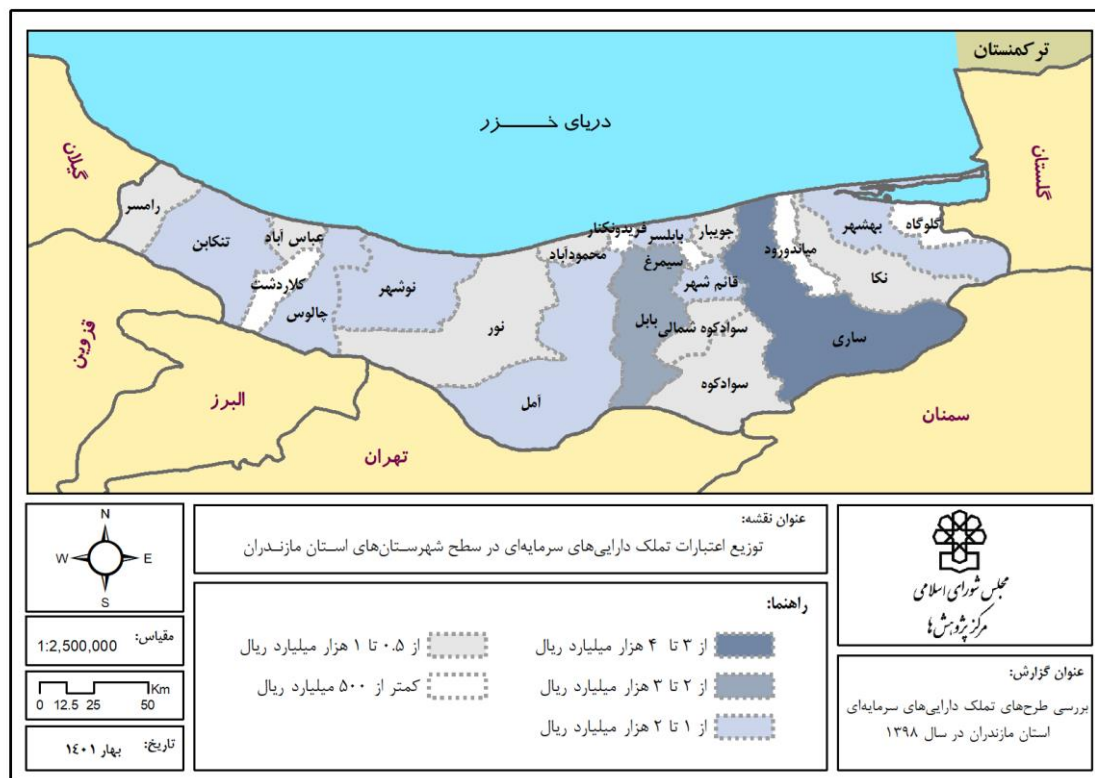


مأخذ: ترسیم‌شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۴۹۸۹ پروژه استان، ۲۴۴ پروژه به صورت بین‌شهرستانی هستند که به دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان، تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه لحاظ نشده‌اند. به هر حال، از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان مازندران، بیشترین تعداد پروژه در شهرستان‌های «بابل»، «ساری»، «آمل» و «بهشهر» تعریف شده است. لیکن از این منظر، عدم تعادل شدیدی میان شهرستان‌های استان مشاهده نمی‌شود.

در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان‌های «ساری» و «بابل» بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را دارند. لیکن اختلاف سایر شهرستان‌ها با یکدیگر از منظر سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته چندان زیاد نیست. این موضوع در رنگ‌بندی نقشه زیر نیز قابل مشاهده است.

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان مازندران



مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. براساس این، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز می‌باشد،^۱ در سطح شهرستان‌های استان چندان مساعد نبوده و بین ۲۱ تا ۶۰ درصد متغیر است. در این خصوص، پروژه‌های شهرستان‌های «قائم‌شهر»، «نور»، «امل»، «محمودآباد» و «رامسر» و پروژه‌های «سطح استان» با نسبت تخصیص اعتبار کمتر از ۳۰ درصد، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، ۵ شهرستان «بابلسر»، «کلاردشت»، «عباس‌آباد»، «فریدونکنار» و «بابل»، به‌ترتیب با ۵۹/۴ درصد، ۵۸/۶ درصد، ۵۶/۸ درصد، ۵۴ درصد و ۵۰/۴ درصد تخصیص اعتبار، تنها شهرستان‌هایی هستند که بیش از نیمی از اعتبارات عمرانی مورد نیاز پروژه‌های خود را دریافت کرده‌اند:

۱. شایان توجه است، ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.



جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان مازندران به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال/ درصد)

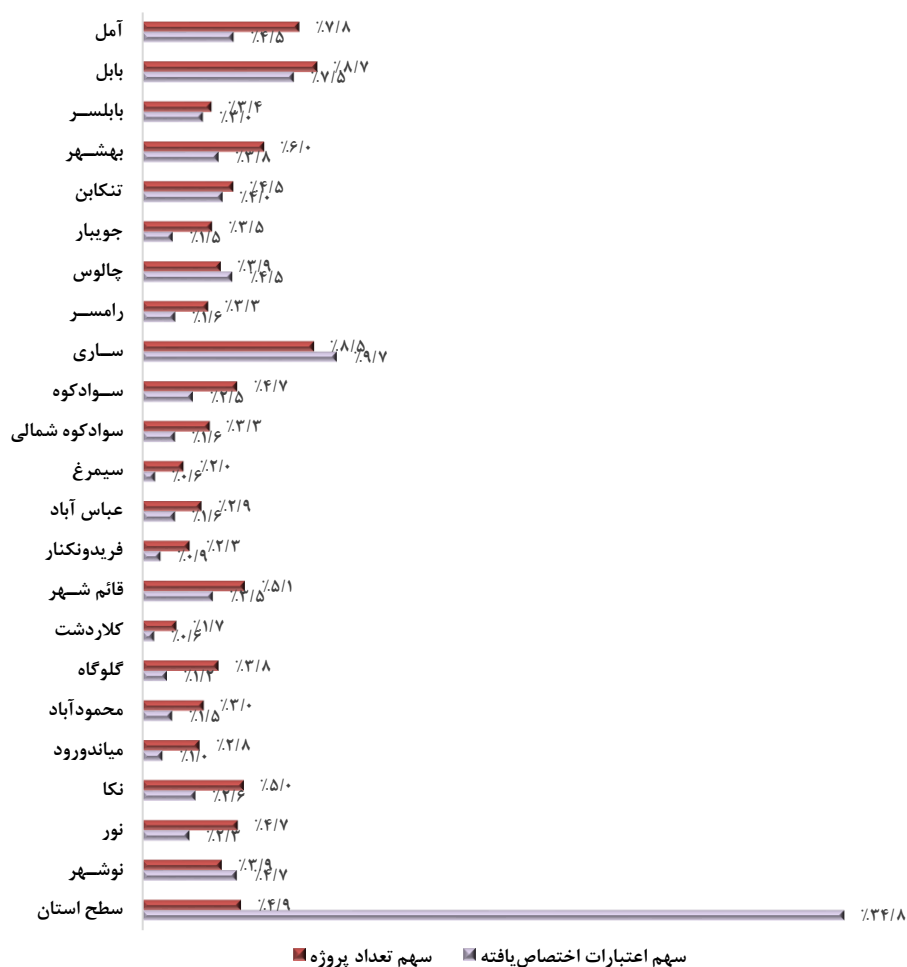
شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
آمل	۳۸۸	۱.۵۶۰.۶۸۸	۵.۱۵۶.۹۴۴	۷.۱۶۱.۲۷۲	۲۱/۸
بابل	۴۳۲	۲.۵۸۵.۷۱۲	۱.۸۸۲.۵۵۷	۵.۱۲۸.۸۴۲	۵۰/۴
بابلسر	۱۷۱	۱.۰۳۳.۴۱۹	۴۹۳.۵۸۸	۱.۷۳۸.۹۷۱	۵۹/۴
بهشهر	۳۰۱	۱.۳۰۲.۳۳۸	۲.۰۷۱.۳۶۱	۳.۷۷۲.۵۰۰	۳۴/۵
تنکابن	۲۲۵	۱.۳۷۲.۸۳۰	۱.۴۶۰.۵۵۶	۳.۱۰۹.۷۰۷	۴۴/۱
جویبار	۱۷۳	۵۲۴.۳۴۸	۳۸۱.۱۵۸	۱.۰۸۴.۹۷۷	۴۸/۳
چالوس	۱۹۴	۱.۵۴۰.۲۸۲	۲.۶۵۷.۴۸۶	۴.۳۷۲.۵۸۶	۳۵/۲
رامسر	۱۶۳	۵۶۵.۳۰۳	۱.۱۸۹.۱۱۴	۱.۹۶۷.۱۸۷	۲۸/۷
ساری	۴۲۴	۳.۳۱۸.۵۵۸	۲.۵۸۰.۹۴۹	۶.۶۷۸.۶۲۰	۴۹/۷
سوادکوه	۲۳۵	۸۶۶.۸۶۶	۱.۱۰۴.۱۶۱	۲.۳۲۲.۸۶۷	۳۷/۳
سوادکوه شمالی	۱۶۷	۵۵۸.۶۲۳	۶۰۶.۶۱۴	۱.۳۴۶.۹۷۶	۴۱/۵
سیمرغ	۱۰۲	۲۲۲.۱۱۹	۲۲۲.۳۸۶	۵۶۵.۹۶۶	۳۹/۲
عباس‌آباد	۱۴۷	۵۵۹.۸۴۸	۲۹۵.۹۲۲	۹۸۶.۱۲۵	۵۶/۸
فریدونکنار	۱۱۷	۳۱۴.۰۶۵	۱۶۲.۱۲۰	۵۸۱.۳۳۴	۵۴/۰
قائم‌شهر	۲۵۴	۱.۲۰۵.۵۱۶	۴.۱۳۶.۸۹۶	۵.۷۴۸.۲۲۶	۲۱/۰
کلاردشت	۸۵	۲۰۸.۲۷۶	۹۶.۰۳۶	۳۵۵.۳۰۴	۵۸/۶
گلوگاه	۱۸۹	۴۲۵.۵۸۳	۴۳۳.۱۵۶	۹۷۳.۸۰۲	۴۳/۷
محمودآباد	۱۵۲	۵۱۰.۱۲۱	۱.۱۵۸.۷۲۷	۱.۸۱۵.۴۵۳	۲۸/۱
میاندورود	۱۴۲	۳۵۱.۰۹۶	۳۸۱.۸۱۵	۸۶۲.۱۸۳	۴۰/۷
نکا	۲۵۱	۹۰۷.۹۰۸	۱.۰۸۲.۱۷۹	۲.۲۴۹.۷۴۹	۴۰/۴
نور	۲۳۶	۸۰۵.۸۴۱	۲.۶۷۱.۱۸۹	۳.۷۶۱.۹۱۵	۲۱/۴
نوشهر	۱۹۷	۱.۶۱۵.۱۰۴	۱.۴۸۵.۳۶۱	۳.۴۶۲.۸۷۰	۴۶/۶
سطح استان (بین شهرستانی)	۲۴۴	۱۱.۹۵۷.۳۱۳	۳۷.۶۳۲.۷۵۱	۵۲.۰۱۵.۳۲۲	۲۳/۰
کل استان	۴.۹۸۹	۳۴.۳۱۱.۷۵۶	۶۹.۳۴۳.۰۲۶	۱۱۲.۰۶۲.۷۵۳	۳۰/۶

مأخذ: همان.

به این ترتیب، متوسط درصد تخصیص اعتبار کل پروژه‌های عمرانی استان مازندران نیز چندان قابل توجه نبوده و صرفاً ۳۰/۶ درصد از اعتبارات پیش‌بینی شده برای ۴۹۸۹ پروژه عمرانی استان تخصیص داده شده است. این موضوع از پیشرفت نه چندان مطلوب پروژه‌های یادشده در سطح استان حکایت دارد.

به منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان مازندران در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود حدود ۳۴/۸ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان به پروژه‌های «سطح استان» تعلق یافته است؛ در حالی که پروژه‌های یادشده صرفاً ۴/۹ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند:

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان مازندران از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان



مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان مازندران نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۶۹۲ پروژه عمرانی با درصد تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد، ۶۲ پروژه مربوط به شهرستان «آمل»، ۴۹ پروژه مربوط به شهرستان «بابل» و ۴۷ پروژه مربوط به شهرستان «نکا» می‌باشد. همچنین در میان ۶۳۳ پروژه با درصد تخصیص بیش از ۸۰ درصد، بیشترین پروژه‌ها مربوط به شهرستان‌های «آمل»، «بابل» و «ساری» بوده است:



جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
شهرستان‌های استان مازندران برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها					تعداد پروژه	شهرستان
کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۸۰ درصد و بیشتر		
۶۲	۸۸	۸۶	۹۰	۶۲	۳۸۸	آمل
۴۹	۹۹	۱۲۰	۱۰۲	۶۲	۴۳۲	بابل
۱۹	۳۷	۶۵	۳۳	۱۷	۱۷۱	بابلسر
۴۲	۷۰	۹۹	۵۳	۳۷	۳۰۱	بهشهر
۲۴	۵۶	۵۹	۵۴	۳۲	۲۲۵	تنکابن
۲۸	۴۱	۶۳	۲۷	۱۴	۱۷۳	جویبار
۳۹	۴۸	۵۲	۳۲	۲۳	۱۹۴	چالوس
۳۰	۳۵	۴۶	۳۱	۲۱	۱۶۳	رامسر
۳۸	۱۰۲	۱۴۶	۸۴	۵۴	۴۲۴	ساری
۴۲	۵۹	۷۵	۳۷	۲۲	۲۳۵	سوادکوه
۲۵	۵۰	۴۴	۳۱	۱۷	۱۶۷	سوادکوه شمالی
۱۵	۲۳	۳۵	۱۸	۱۱	۱۰۲	سیمرغ
۲۴	۳۶	۴۱	۲۶	۲۰	۱۴۷	عباس‌آباد
۱۲	۳۵	۳۶	۲۵	۹	۱۱۷	فریدونکنار
۳۱	۴۴	۹۲	۵۵	۳۲	۲۵۴	قائم‌شهر
۱۲	۲۱	۲۵	۱۵	۱۲	۸۵	کلاردشت
۳۰	۴۲	۶۷	۳۱	۱۹	۱۸۹	گلوگاه
۲۷	۲۹	۵۳	۲۱	۲۲	۱۵۲	محمودآباد
۱۶	۳۹	۴۸	۲۴	۱۵	۱۴۲	میاندورود
۴۷	۳۶	۸۰	۵۱	۳۷	۲۵۱	نکا
۳۳	۵۳	۸۲	۴۰	۲۸	۲۳۶	نور
۲۶	۵۸	۴۹	۳۳	۳۱	۱۹۷	نوشهر
۲۱	۴۱	۱۰۳	۴۳	۳۶	۲۴۴	سطح استان
۶۹۲	۱۰۴۲	۱۵۶۶	۹۵۶	۶۳۳	۴۰۸۹	کل استان

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از ۵ سال مربوط به شهرستان‌های «بابل»، «ساری» و «آمل» است. همچنین در سال ۱۳۹۸ در استان مازندران، ۱۳ پروژه بیش از ۲۰ سال عمر داشته‌اند که بیشترین تعداد آنها متعلق به پروژه‌های «سطح استان» هستند:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان مازندران برحسب عمر پروژه

شهرستان	تعداد پروژه	عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸			
		کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال و بیشتر
آمل	۳۸۸	۲۸۱	۷۳	۲۹	۵
بابل	۴۳۲	۳۰۷	۸۶	۳۵	۴
بابلسر	۱۷۱	۱۲۱	۲۹	۱۸	۳
بهشهر	۳۰۱	۲۱۷	۵۷	۲۵	۱
تنکابن	۲۲۵	۱۶۶	۴۴	۱۲	۳
جویبار	۱۷۳	۱۳۳	۲۶	۱۲	۲
چالوس	۱۹۴	۱۴۱	۳۷	۱۲	۳
رامسر	۱۶۳	۱۱۸	۳۳	۹	۳
ساری	۴۲۴	۲۹۷	۸۰	۴۰	۴
سوادکوه	۲۳۵	۱۶۹	۴۵	۱۷	۴
سوادکوه شمالی	۱۶۷	۱۲۰	۳۸	۹	۰
سیمرغ	۱۰۲	۸۱	۱۸	۳	۰
عباس‌آباد	۱۴۷	۱۱۲	۲۶	۸	۱
فریدونکنار	۱۱۷	۹۲	۱۴	۱۰	۱
قائم‌شهر	۲۵۴	۱۸۵	۴۹	۱۹	۱
کلاردشت	۸۵	۶۷	۱۶	۲	۰
گلوگاه	۱۸۹	۱۳۸	۳۶	۱۵	۰
محمودآباد	۱۵۲	۱۱۲	۲۸	۱۰	۲
میاندورود	۱۴۲	۱۰۴	۲۵	۱۳	۰
نکا	۲۵۱	۱۸۴	۴۸	۱۸	۱
نور	۲۳۶	۱۷۲	۴۳	۱۸	۲
نوشهر	۱۹۷	۱۳۵	۴۹	۱۰	۳
سطح استان	۲۴۴	۱۹۹	۲۶	۱۱	۷
کل استان	۴۰۹۸۹	۳۰۶۵۱	۹۲۶	۳۵۵	۴۴

مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان،

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها، از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه، همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است.

بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده درخصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.



بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

از این رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یادشده حائز اهمیت است. از این رو، در این بخش از مطالعه، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در قالب یک تحلیل دوبعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات بااهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد. در این راستا، با ارزیابی دوبعدی پروژه‌های عمرانی استان مازندران می‌توان این پروژه‌ها را در ۵ طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. ۵ طبقه یادشده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص، به شرح زیر است:

• **پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)**

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند زیرا مدت طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو، پروژه‌های یادشده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. در خصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. از این رو، پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه، تصمیم فوری اتخاذ شود.

• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند زیرا در یک بازه زمانی اندک، بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام در خصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه می‌باشد.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر**

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

این گروه از پروژه‌ها شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند اما با توجه به شرایط متعادل تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. بنابراین، نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

• پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد) طول عمر این پروژه‌ها به‌گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگرچه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. از این‌رو، پیشنهاد می‌شود در خصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱ بر این اساس، در نمودار زیر نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان مازندران و اقدامات مورد نیاز در خصوص هر طبقه به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران و اقدامات مورد نیاز هر طبقه



مأخذ: نتایج تحقیق.

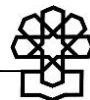
با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران (تعداد پروژه)

درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه				
	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد	۵۳۱	۱۱۲	۴۳	۳	۳
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	۹۵۱	۱۳۱	۵۷	۳	۰
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	۱۳۵۴	۱۴۳	۵۹	۷	۳
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۶۰۹	۲۵۵	۸۴	۷	۱
۸۰ درصد و بیشتر	۲۰۶	۲۸۵	۱۱۲	۲۴	۶

مأخذ: همان.

۱. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به‌دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی در خصوص سرانجام پروژه‌های یادشده منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.



با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۹ پروژه عمرانی استان مازندران در گروه پروژه‌های «عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. ۹ پروژه یادشده به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران با عمر بالا و تخصیص اندک

شهرستان	کل اعتبار پروژه	اعتبارات اختصاص یافته	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	درصد تخصیص اعتبار	عنوان پروژه	عنوان فصل
ساری	۶۵,۹۵۵	۴,۸۴۵	۲۲	۷/۳	احداث و بهسازی راه روستای محمدآباد-پاچی- میانا ساری	فصل حمل‌ونقل
سطح استان	۵,۰۹۵,۵۱۷	۹۰,۸۴۷	۲۱	۱/۸	عملیات اجرایی شبکه‌های آبیاری و زهکشی هراز	فصل منابع آب
سطح استان	۱۰,۲۱۱,۵۰۷	۱,۷۵۷,۸۳۶	۲۱	۱۷/۲	احداث سد مخزنی هراز و تأسیسات وابسته	فصل منابع آب
رامسر	۴۷,۳۶۶	۵,۳۱۲	۱۹	۱۱/۲	احداث مجتمع فرهنگی رامسر	فصل فرهنگ و هنر
آمل	۱۲۴,۹۶۸	۲۴,۰۸۰	۱۸	۱۹/۳	مطالعه و بهسازی راه نشل- اندوار آمل (قطعه ۱)	فصل حمل‌ونقل
بابلسر	۵۹,۴۲۰	۱۷,۸۴۸	۱۸	۳۰/۰	بهسازی و اصلاح راه فرعی بهنمیر بابلسر (جاده نیروی هوایی)	فصل حمل‌ونقل
چالوس	۵,۰۵۰	۸۲۸	۱۸	۱۶/۴	بازنگری طرح جامع شهر چالوس	فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری
آمل	۴۳,۲۴۷	۱۴,۳۶۷	۱۸	۳۳/۲	احداث مدرسه کاردانش شهرستان آمل	فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
نوشهر	۱,۴۳۰,۲۶۴	۵۲۱,۹۰۶	۱۷	۳۶/۵	جمع‌آوری، تصفیه و دفع فاضلاب و اجرای مدول دوم تصفیه‌خانه فاضلاب شهرهای نوشهر و چالوس	فصل آب و فاضلاب

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی درخصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر- تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران

(میلیون ریال / درصد)

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر- تخصیص

درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقیمانده	کل اعتبار پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	تعداد پروژه‌ها	اولویت بر حسب ماتریس عمر- تخصیص
۱۴/۳	۱۴,۶۴۵,۴۲۶	۱۷,۰۸۳,۲۹۴	۲,۴۳۷,۸۶۸	۹	اولویت ۱
۸۷/۹	۵۵۷,۶۶۴	۴,۶۲۱,۰۱۷	۴,۰۶۳,۳۵۳	۱۴۲	اولویت ۲
۸۷/۴	۶۶۲,۴۳۷	۵,۲۵۳,۶۵۴	۴,۵۹۱,۲۱۷	۴۹۱	اولویت ۳
۳۶/۶	۱۶,۰۷۵,۹۳۴	۲۵,۳۵۳,۲۳۵	۹,۲۷۷,۳۰۱	۲۶۱	اولویت ۴
۲۳/۳	۴۵,۸۰۹,۵۲۷	۵۹,۷۵۱,۵۵۴	۱۳,۹۴۲,۰۱۷	۴۰۸۶	اولویت ۵

مأخذ: همان.

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۹ پروژه مربوط به اولویت ۱ مجموعاً در حدود ۱۷۱۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که علی‌رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۱۴/۳ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (حدود ۲۴۴ میلیارد تومان)، تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ با درصد تخصیص ۸۷/۹ و ۸۷/۴ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری هستند که اعتبار باقی‌مانده آنها مجموعاً ۱۲۲ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۴ و ۵ که در مجموع حدود ۷۶ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را در برمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار، شرایط قابل قبولی را تجربه نکرده‌اند و به ترتیب ۳۶/۶ و ۲۳/۳ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۴-۲. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اعتبار پروژه

به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌های یادشده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از ۶۰۰ هزار تومان تا بیش از ۱۰۲۱ میلیارد تومان^۱ متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب ۵ دسته به شرح زیر اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،

- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،

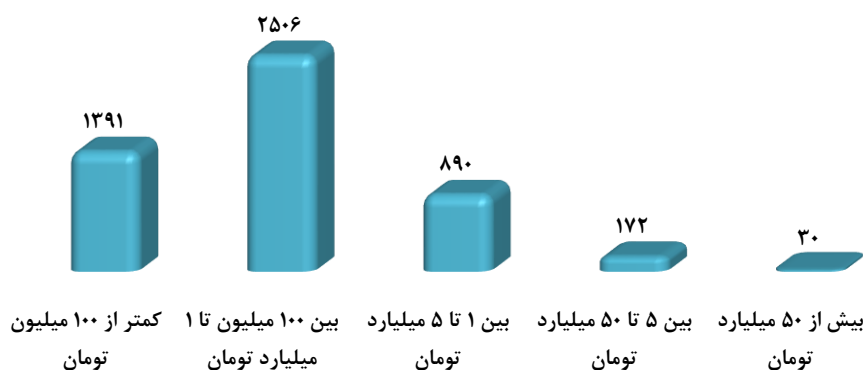
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،

- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

براساس این، در نمودار زیر تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اندازه پروژه‌ها

(اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اندازه پروژه

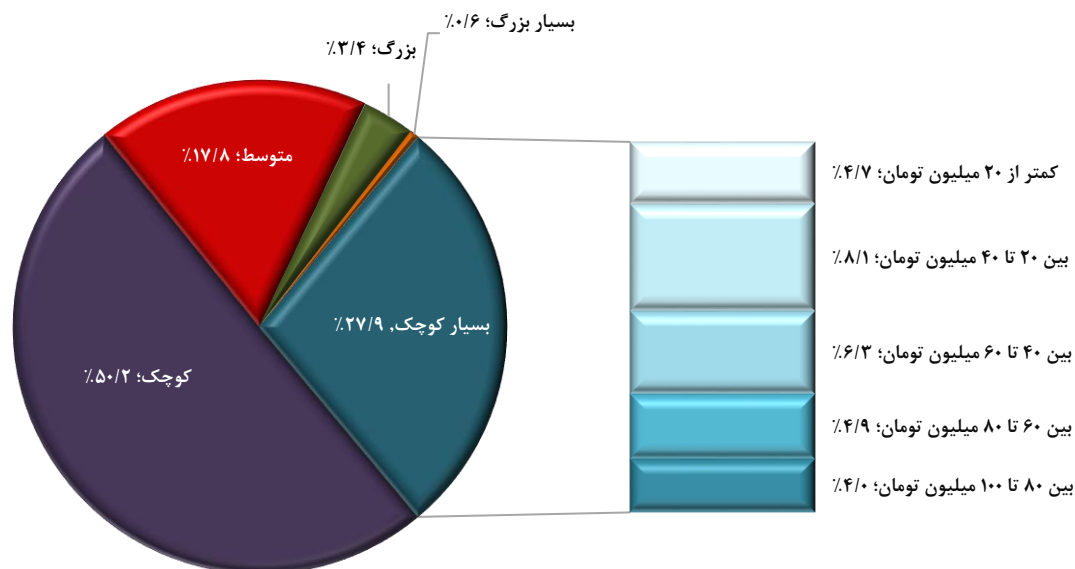


مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

۱. پروژه احداث سد مخزنی هراز و تأسیسات وابسته (سطح استان).

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب اندازه پروژه‌ها به تصویر کشیده شده است:

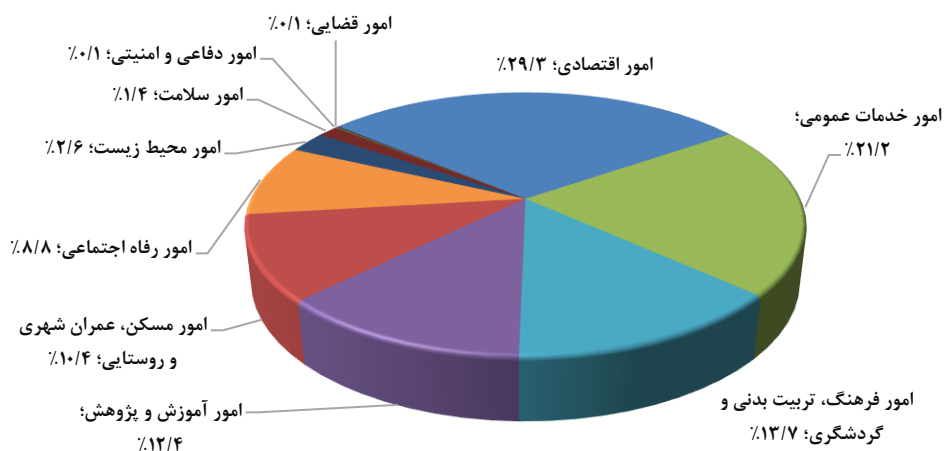
نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اندازه پروژه‌ها



مأخذ: همان.

به‌این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار) و پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار)، به‌ترتیب با دربرگرفتن ۵۰/۲ درصد (۲۵۰۶ پروژه) و ۲۷/۹ درصد (۱۳۹۱ پروژه) از کل پروژه‌های عمرانی استان مازندران، بخش عمده پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. همچنین پروژه‌های متوسط (بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار) با ۸۹۰ پروژه (۱۷/۸ درصد سهم) در رتبه بعدی قرار دارند. شایان ذکر است، اندازه ۱۷۲ پروژه استان مازندران (۳/۴ درصد کل پروژه‌های استان)، بزرگ و اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است؛ همچنین ۳۰ پروژه (۰/۶ درصد کل پروژه‌های استان) در اندازه بسیار بزرگ برنامه‌ریزی شده‌اند و برای هر یک از آنها بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک را نشان می‌دهد:

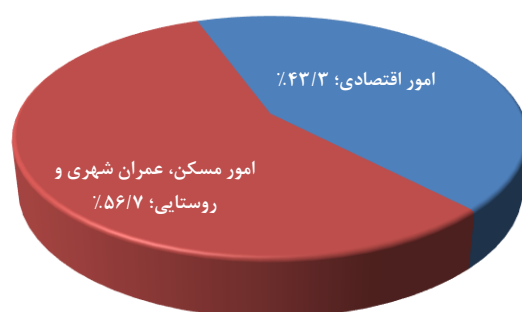
نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) بر حسب امور



مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان مازندران مربوط به «امور اقتصادی» است. همچنین «امور خدمات عمومی» و «امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز، سهم امور مختلف از ۳۰ پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار)، نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) بر حسب امور



مأخذ: همان.

نمودار فوق نشان می‌دهد بیشترین سهم از پروژه‌های بسیار بزرگ استان مازندران به «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» اختصاص یافته و مابقی آنها مربوط به «امور اقتصادی» است.



در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان مازندران به صورت هم‌زمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر-تخصیص، مورد بررسی قرار گرفته است:

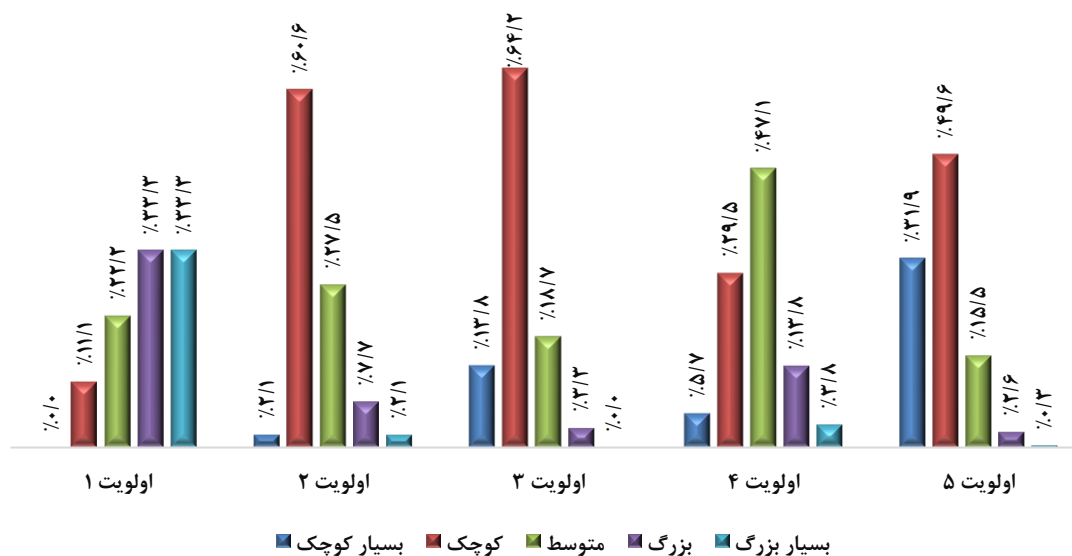
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اندازه و اولویت

اندازه پروژه	اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک	۰	۳	۶۸	۱۵	۱۳۰۵	۱۳۹۱	
کوچک	۱	۸۶	۳۱۵	۷۷	۲۰۲۷	۲۵۰۶	
متوسط	۲	۳۹	۹۲	۱۲۳	۶۳۴	۸۹۰	
بزرگ	۳	۱۱	۱۶	۳۶	۱۰۶	۱۷۲	
بسیار بزرگ	۳	۳	۰	۱۰	۱۴	۳۰	
جمع	۹	۱۴۲	۴۹۱	۲۶۱	۴۰۸۶	۴۹۸۹	

مأخذ: همان.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر-تخصیص، نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران برحسب اندازه و اولویت



مأخذ: همان.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ۹ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند از نظر اندازه عموماً در زمره پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۵ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم، که ضمن دارا بودن عمر طولانی، از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و از این‌رو تصمیم در خصوص اتمام فوری آنها محتمل‌تر است عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا) نیز عمدتاً «کوچک» هستند.

از سوی دیگر، حدود ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط) که طی سال‌های آتی، در صورت عدم پیشرفت قابل ملاحظه و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های اولویت ۱ را دارا می‌باشند، در زمره پروژه‌های «متوسط» و «کوچک» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.

شایان ذکر است ۸۱/۵ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ (عمر اندک و تخصیص اندک/متوسط) که حدود ۸۲ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان مازندران را دربرمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده است، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «کوچک» و «بسیار کوچک» قرار گرفته‌اند.

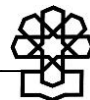
جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۸ تعداد ۴۹۸۹ پروژه فعال در قالب ۴۶۷ طرح عمرانی وجود داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۴۱ آغاز شده است. طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۱ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور حدود ۱۱۲.۱ هزار میلیارد ریال می‌باشد که در مجموع ۳۰/۶ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۳۴.۳ هزار میلیارد ریال) برای اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران در سال ۱۳۹۸، معادل ۴/۱ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان مازندران، مشخص شد «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری» به ترتیب با ۳۴/۶ درصد، ۲۵/۲ درصد و ۱۳/۲ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند. «امور اقتصادی»، از منظر اعتبارات تخصیص داده شده نیز با اختلاف شدیدتری نسبت به سایر امور در رتبه نخست قرار دارد. در این زمینه سهم «امور اقتصادی» از اعتبارات تخصیص یافته استان ۵۲/۸ درصد بوده و به تنهایی بیش از نیمی از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را جذب کرده است. همچنین «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۳۰/۸ درصدی در رتبه دوم قرار گرفته است.

برمبنای فصول، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «حمل‌ونقل» و «کشاورزی و منابع طبیعی»، به ترتیب با ۱۵/۷ درصد، ۱۳/۵ درصد و ۱۱/۳ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و فصول «کشاورزی و منابع طبیعی» و «حمل‌ونقل»، ذیل «امور اقتصادی» طبقه‌بندی شده‌اند.

از سوی دیگر فصول «منابع آب»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب» به ترتیب با اختصاص ۳۳/۱ درصد، ۱۵/۶ درصد و ۱۵/۲ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند. در این زمینه، فصل «منابع آب» در قالب «امور اقتصادی» و فصل «آب و فاضلاب» در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» طبقه‌بندی شده‌اند.



همچنین از منظر برنامه‌ای، ۲ برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی (فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و ۲ برنامه «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» و «تأمین آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است ۵۸ برنامه عمرانی استان مازندران، علی‌رغم دربرگرفتن ۲۰۹۵ پروژه، معادل ۴۲ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۱۵/۲ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۴۹ برنامه از ۵۸ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان مازندران در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که شهرستان‌های «بابل» و «ساری»، ضمن برخورداری از سهم ۸/۷ و ۸/۵ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، به ترتیب با ۷/۵ و ۹/۷ درصد سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم از منابع عمرانی را در میان سایر شهرستان‌های استان دارند. شایان ذکر است، در استان مازندران بخش عمده اعتبارات عمرانی تخصیص یافته، به پروژه‌های «سطح استان» تعلق گرفته است. پروژه‌های یادشده، درحالی که تنها ۴/۹ درصد از تعداد پروژه‌های استان را شامل می‌شوند، ۳۴/۸ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد پروژه‌های «سطح استان» و شهرستان‌های «بابلسر»، «کلاردشت»، «عباس آباد»، «فریدونکنار» و «بابل»، به ترتیب ۵۹/۴ درصد، ۵۸/۶ درصد، ۵۶/۸ درصد، ۵۴ درصد و ۵۰/۴ درصد از منابع مورد نیاز را جذب کرده‌اند و از این منظر، نسبت به سایر شهرستان‌ها در جایگاه مناسب‌تری قرار دارند. ازسوی دیگر، پروژه‌های شهرستان‌های «قائم‌شهر»، «نور»، «آمل»، «محمودآباد» و «رامسر» و پروژه‌های «سطح استان» با نسبت تخصیص اعتبار کمتر از ۳۰ درصد، شرایط نامطلوب‌تری دارند.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به صورت همزمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. از این رو، ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت.

به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این رو، پروژه‌های عمرانی استان مازندران در قالب ماتریسی تحت عنوان عمر-درصد تخصیص مورد ارزیابی قرار گرفته و در ۵ گروه، به شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

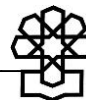
اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۹	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۱۴۲	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۴۹۱	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردار می‌باشند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۲۶۱	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۴۰۸۶	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مازندران براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۲۷/۹ درصد پروژه‌های عمرانی استان مازندران در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۵۰/۲ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۱۷/۸ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به ترتیب ۳/۴ و ۰/۶ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است اندازه عمده پروژه‌هایی که براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند «بزرگ» و «بسیار بزرگ» است. از این‌رو، اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بیش از ۵ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم نیز عمدتاً «کوچک» هستند. همچنین حدود ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است در زمره پروژه‌های «متوسط» و «کوچک» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان می‌باشد. شایان ذکر است، ۸۱/۵ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که حدود ۸۲ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند.

با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است بسته به درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه «کوچک» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان است.

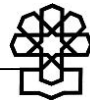


پیوست ۱

بر اساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی،
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی،
- مصوبات خاص استان‌ها،
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش افزوده،
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی،
- حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم،
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول شماره (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها،
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی،
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی،
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست جمهوری،
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی،
- اعتبار متمرکز درآمد- هزینه دستگاه‌های اجرایی،
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت،
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای،
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری،
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی،
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره‌شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی،
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی،
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی،
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل‌شده و آماده بهره‌برداری دولت،
- ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور،
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور،
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریایچه ارومیه،

- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاثر بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها،
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی،
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور،
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت،
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی،
- منابع داخلی شهرداری‌ها،
- تسهیلات وام خارجی،
- تسهیلات وام داخلی،
- خودیاری.



جدول ۱۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مازندران برحسب برنامه

(میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۴۰.۸۲.۹۴۹	۲.۸۳۰.۶۵۴	۱.۵۷۳.۸۴۴	۵.۶۵۶.۷۹۳	۱۴.۲۸۹.۰۱۴	۲۱.۲۰۲.۶۱۷	۲۶/۷
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۳.۷۵۹.۳۸۱	۱.۲۵۹.۲۹۹	۷۰۰.۱۷۰	۴.۴۵۹.۵۵۱	۱۰.۶۶۷.۲۸۲	۱۵.۶۸۵.۹۶۲	۲۸/۴
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۲.۲۴۹.۲۳۹	۲.۳۳۳.۰۸۰	۱.۲۹۷.۱۹۲	۳.۵۴۶.۴۳۱	۷.۶۶۰.۶۱۷	۱۲.۲۴۲.۹۳۶	۲۹/۰
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تاسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۲.۶۶۶.۳۸۳	۱.۴۹۲.۰۹۷	۸۲۹.۶۰۶	۳.۴۹۵.۹۸۹	۲۶.۸۶۶.۰۶۴	۳۱.۰۲۴.۵۴۴	۱۱/۳
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۱.۹۵۵.۱۵۳	۲.۱۳۲.۲۷۸	۱.۱۸۵.۵۴۷	۳.۱۴۰.۷۰۰	۱۰.۵۲۰.۰۰۰	۵.۱۳۹.۴۳۱	۶۱/۱
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۱.۱۶۰.۶۵۱	۱.۰۰۳.۱۷۰	۵۵۷.۷۶۳	۱.۷۱۸.۴۱۴	۱.۵۰۸.۶۲۶	۳.۶۷۲.۴۴۷	۴۶/۸
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۷۴۳.۹۶۴	۱.۱۲۲.۲۹۲	۶۲۳.۹۹۴	۱.۳۶۷.۹۵۸	۶۵.۵۰۰	۱.۹۳۱.۷۵۶	۷۰/۸
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۶۴۳.۴۴۶	۸۵۹.۵۴۴	۴۷۷.۹۰۶	۱.۱۲۱.۳۵۲	۹۴۶.۹۰۷	۲.۴۴۹.۸۹۷	۴۵/۸
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۸۵۳.۰۳۲	۳۰۴.۷۳۲	۱۶۹.۴۳۱	۱.۰۲۲.۴۶۳	۱.۶۰۰.۴۷۵	۲.۷۵۸.۲۳۹	۳۷/۱
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۵۰۹.۲۷۵	۸۰۶.۷۲۴	۴۴۸.۵۳۹	۹۵۷.۸۱۴	۴۹۶.۳۴۱	۱.۸۱۲.۳۴۰	۵۲/۸
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۷۰۲.۴۷۲	۳۸۰.۵۴۰	۲۱۱.۵۸۰	۹۱۴.۰۵۲	۶۲۷.۱۴۶	۱.۷۱۰.۱۵۸	۵۳/۴
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۶۰۲.۴۷۸	۴۳۳.۴۸۸	۲۴۱.۰۱۹	۸۴۳.۴۹۷	۲۵۶.۶۷۸	۱.۲۹۲.۶۴۴	۶۵/۳
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	۴۸۰.۹۷۵	۶۴۶.۱۲۶	۳۵۹.۲۴۶	۸۴۰.۲۲۱	۶۱.۳۵۰	۱.۱۸۸.۴۵۱	۷۰/۷
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۳۱۷.۶۵۶	۳۷۴.۲۳۶	۲۰۸.۰۷۵	۵۲۵.۷۳۱	۳۰۰.۰۵۰	۹۹۱.۹۴۲	۵۳/۰
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۲۶۰.۵۷۹	۲۳۰.۹۴۸	۱۲۸.۴۰۷	۳۸۸.۹۸۶	۱۲۰.۲۰۰	۶۱۱.۷۲۷	۶۳/۶
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۱۶۷.۶۲۴	۲۷۳.۷۲۲	۱۵۲.۱۸۹	۳۱۹.۸۱۳	۰	۴۴۱.۳۴۶	۷۲/۵
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری، دینی استان‌ها	۲۳۸.۸۲۱	۱۲۹.۲۸۷	۷۱.۸۸۴	۳۱۰.۷۰۵	۲۴۱.۱۸۶	۶۰۹.۲۹۴	۵۱/۰
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۱۴۵.۵۴۲	۲۱۷.۹۷۵	۱۲۱.۱۹۴	۲۶۶.۷۳۶	۶۸.۲۰۰	۴۳۱.۷۱۷	۶۱/۸
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۱۶۵.۲۳۸	۱۷۳.۰۰۳	۹۶.۱۹۰	۲۶۱.۴۲۸	۸.۲۹۵	۳۴۶.۵۳۶	۷۵/۴
۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۲۴۸.۹۰۴	۱۰.۰۰۰	۵.۵۶۰	۲۵۴.۴۶۴	۱۷۰.۰۰۰	۴۲۸.۹۰۴	۵۹/۳

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش آموزان	۱۶۵.۷۷۱	۱۱۷.۰۲۲	۶۵.۰۶۴	۲۳۰.۸۲۵	۹۷.۲۷۰	۳۸۰.۰۶۳	۶۰/۷
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۷۳.۲۱۰	۱۸۵.۸۸۷	۱۰۳.۳۵۳	۱۷۶.۵۶۳	۳۸۲.۰۷۱	۶۴۱.۱۶۸	۲۷/۵
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبیان پرورشی	۱۲۴.۹۸۷	۷۸.۵۹۵	۴۳.۶۹۹	۱۶۸.۶۸۶	۶۰.۴۲۵	۲۶۴.۰۰۷	۶۳/۹
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۶۵.۵۹۳	۱۸۲.۳۵۸	۱۰۱.۳۹۱	۱۶۶.۹۸۴	۲۴.۱۳۹	۲۷۲.۰۹۰	۶۱/۴
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۸۷.۲۰۴	۱۳۵.۱۳۸	۷۵.۱۳۷	۱۶۲.۳۴۱	۱۴۹.۱۵۰	۳۷۱.۴۹۲	۴۳/۷
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۶۲.۳۶۰	۱۴۹.۶۱۶	۸۳.۱۸۶	۱۴۵.۵۴۶	۱۵۶.۴۱۰	۳۶۸.۳۸۶	۳۹/۵
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌های	۱۰۵.۵۱۹	۱۹.۲۰۰	۱۰.۶۷۵	۱۱۶.۱۹۴	۹۰.۳۶۸	۲۱۵.۰۸۷	۵۴/۰
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۸۳.۳۸۰	۵۸.۳۲۳	۳۲.۴۲۸	۱۱۵.۸۰۸	۱۵۸.۷۷۵	۳۰۰.۴۷۸	۳۸/۵
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۴۷.۷۵۲	۱۱۹.۴۱۱	۶۶.۳۹۳	۱۱۴.۱۴۵	۲۱۱.۰۴۴	۳۷۸.۲۰۷	۳۰/۲
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۸۹.۷۰۴	۴۲.۴۰۴	۲۳.۵۷۷	۱۱۳.۲۸۱	۶۵.۸۲۰	۱۹۷.۹۲۸	۵۷/۲
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۶۵.۴۷۸	۶۹.۴۰۱	۳۸.۵۸۷	۱۰۴.۰۶۵	۸۴.۹۶۸	۲۱۹.۸۴۷	۴۷/۳
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۸۳.۷۸۱	۳۵.۳۰۰	۱۹.۶۲۷	۱۰۳.۴۰۸	.	۱۱۹.۰۸۱	۸۶/۸
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت	۸۵.۰۷۳	۲۵.۹۲۳	۱۴.۴۱۳	۹۹.۴۸۶	.	۱۱۰.۹۹۶	۸۹/۶
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۷۵.۵۶۰	۳۰.۰۰۰	۱۶.۶۸۰	۹۲.۲۴۰	۱۸.۰۰۰	۱۲۳.۵۶۰	۷۴/۷
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی فرهنگی، ورزشی به ایثارگران	۵۹.۶۱۵	۳۲.۵۸۰	۱۸.۱۱۴	۷۷.۷۲۹	۱۳.۶۵۰	۱۰۵.۸۴۵	۷۳/۴
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی	۵۹.۸۰۰	۲۶.۰۱۴	۱۴.۴۶۴	۷۴.۲۶۴	۲۷.۹۲۵	۱۱۳.۷۳۹	۶۵/۳
۱۹۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه تأمین مسکن ایثارگران	۶۶.۲۰۳	۱.۷۲۰	۹۵۶	۶۷.۱۵۹	۴.۶۲۵	۷۲.۵۴۸	۹۲/۶
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۴۱.۷۰۲	۴۰.۳۸۶	۲۲.۴۵۵	۶۴.۱۵۷	۹۰.۰	۸۲.۹۸۸	۷۷/۳
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۴۱.۱۳۵	۲۴.۱۸۱	۱۳.۴۴۵	۵۴.۵۸۰	۴۳.۲۷۰	۱۰۸.۵۸۶	۵۰/۳
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	۳۰.۸۹۹	۴۰.۸۹۹	۲۲.۷۴۰	۵۳.۶۳۹	۸۹.۰۰۰	۱۶۰.۷۹۸	۳۳/۴
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۳۴.۷۹۶	۳۳.۰۰۰	۱۸.۳۴۸	۵۳.۱۴۴	.	۶۷.۷۹۶	۷۸/۴
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی - دینی مساجد	۱۵.۴۵۸	۶۲.۲۴۴	۳۴.۶۰۸	۵۰.۰۶۶	۲۰.۰۰۰	۷۹.۷۰۲	۶۲/۸
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۳۶.۰۱۵	۲۰.۹۵۳	۱۱.۶۵۰	۴۷.۶۶۵	۴۹.۶۱۱	۱۰۶.۵۷۹	۴۴/۷

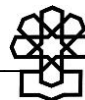


کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۴۰۴۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست‌بوم‌های خشکی	۳۰۰۰۸۴	۲۶۰۵۶۶	۱۴۰۷۷۱	۴۴۰۸۵۵	۳۰۰۹۳۹	۸۷۰۵۸۹	۵۱/۲
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۲۰۰۴۳۵	۴۲۰۵۹۰	۲۳۰۶۸۰	۴۴۰۱۱۵	۵۶۰۴۲۰	۱۱۹۰۴۴۵	۳۶/۹
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت‌های پزشکی پیش بیمارستانی	۱۰۰۶۴۰	۵۶۰۲۳۰	۳۱۰۲۶۴	۴۱۰۹۰۴	۴۲۰۲۳۰	۱۰۹۰۱۰۰	۳۸/۴
۱۳۰۵۰۲۵۰۰۰	برنامه تنظیم بازرگانی خارجی	۱۴۰۴۵۸	۴۷۰۸۵۰	۲۶۰۶۰۵	۴۱۰۰۶۳	۰	۶۲۰۳۰۸	۶۵/۹
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۲۲۰۷۹۰	۲۳۰۷۱۸	۱۳۰۱۸۷	۳۵۰۹۷۷	۵۲۰۱۷۰	۹۸۰۶۷۸	۳۶/۵
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۱۷۰۱۴۴	۱۱۰۲۵۷	۶۰۲۵۹	۲۳۰۴۰۳	۵۰۰۸۲۰	۷۹۰۲۲۱	۲۹/۵
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم‌شناسی	۱۲۰۶۹۱	۱۶۰۷۸۰	۹۰۳۳۰	۲۲۰۰۲۱	۳۸۰۲۲۰	۶۷۰۶۹۱	۳۲/۵
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۱۴۰۲۰۲	۱۱۰۴۷۲	۶۰۳۷۸	۲۰۰۵۸۰	۳۰۰۲۸۵	۵۵۰۹۵۹	۳۶/۸
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۷۰۶۳۳	۲۰۰۵۶۲	۱۱۰۴۳۲	۱۹۰۰۶۵	۴۲۰۵۷۰	۷۰۰۷۶۵	۲۶/۹
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۰	۳۲۰۰۰۰	۱۷۰۷۹۲	۱۷۰۷۹۲	۰	۳۲۰۰۰۰	۵۵/۶
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فرآورده‌های خونی	۱۲۰۸۰۳	۸۰۳۰۰	۴۰۶۱۵	۱۷۰۴۱۸	۲۱۰۹۱۰	۴۳۰۱۳	۴۰/۵
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ساماندهی عشایر	۰	۲۹۰۰۹۷	۱۶۰۱۷۸	۱۶۰۱۷۸	۷۴۰۴۳۵	۱۰۳۰۵۳۲	۱۵/۶
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۱۰۰۷۸۴	۷۰۲۷۰	۴۰۰۴۲	۱۴۰۸۲۶	۱۹۰۱۹۳	۳۷۰۲۴۷	۳۹/۸
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۱۰۰۷۳۲	۵۰۷۳۰	۳۰۱۸۶	۱۳۰۹۱۸	۱۵۰۲۲۰	۳۱۰۶۸۲	۴۳/۹
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴۰۹۳۵	۱۵۰۱۰۰	۸۰۳۹۶	۱۳۰۳۳۱	۳۷۰۰۰۰	۵۷۰۰۳۵	۲۳/۴
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریتی بحران	۹۰۲۳۰	۶۰۰۰۰	۳۰۳۳۶	۱۲۰۵۶۶	۱۵۰۸۲۷	۳۱۰۰۵۷	۴۰/۵
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهار نظر پزشکی قانونی	۸۰۸۱۷	۲۰۵۰۰	۱۰۰۳۹۰	۱۰۰۲۰۷	۰	۱۱۰۳۱۷	۹۰/۲
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۵۰۲۰۶	۴۰۲۱۸	۲۰۳۴۵	۷۰۵۵۱	۱۴۰۶۰۹	۲۴۰۳۳	۳۱/۴
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن‌آفرینی	۴۰۱۲۵	۶۰۰۹۰	۳۰۳۸۶	۷۰۵۱۱	۰	۱۰۰۲۱۵	۷۳/۵
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۳۰۴۰۱	۶۰۸۲۵	۳۰۷۹۵	۷۰۱۹۶	۲۹۰۰۳۰	۳۹۰۲۵۶	۱۸/۳
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان‌شناختی و تاریخی	۲۰۴۰۱	۴۰۰۰۰	۲۰۲۲۴	۴۰۶۲۵	۰	۶۰۴۰۱	۷۲/۳
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۲۰۰۴۶	۲۰۰۲۹	۱۰۱۲۸	۳۰۱۷۴	۱۳۰۹۴۶	۱۸۰۰۲۱	۱۷/۶
۱۹۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه پیشگیری از سوءمصرف مواد مخدر و روانگردان	۱۸۵۰	۱۰۰۰۰	۵۵۶	۲۰۴۰۶	۲۶۴۰	۵۰۴۹۰	۴۳/۸
۱۳۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف منابع معدنی	۰	۳۰۰۰۰	۱۰۶۶۸	۱۰۶۶۸	۱۱۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰	۱۱/۹
۱۳۰۶۰۲۹۰۰۰	برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۶۹۱	۱۰۵۹۰	۸۸۴	۱۰۵۷۵	۸۰۹۵۰	۱۱۰۲۳۱	۱۴/۰

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پایش و مدیریت آلاینده‌ها	۸۵۰	۷۰۰	۳۸۹	۱.۲۳۹	۰	۱.۵۵۰	۷۹/۹
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۵۰	۲۵۰	۱۳۹	۲۸۹	۲۶۰	۶۶۰	۴۳/۸
۱۸۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۰	۴۰۰	۲۲۲	۲۲۲	۰	۴۰۰	۵۵/۵
کل استان		۲۳.۷۸۲.۸۵۴	۱۸.۹۳۶.۸۷۴	۱۰.۵۲۸.۹۰۲	۳۴.۳۱۱.۷۵۶	۶۹.۳۴۳.۰۲۶	۱۱۲.۰۶۲.۷۵۳	۳۰/۶

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریح بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.



منابع و مأخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید (۱۴۰۰)، «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری.